

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

A reformáció hatása a tudományok fejlődésére.

Írta és elmondta **Görömbel Péter** esperes.

Nagytisztelendő és Nagyságos Egyházmegyei
Közgyűlés!

Mélyen tisztelt közönség!

Midőn elnöktársam az egyházmegyei gondnok úr és a magam nevében is tisztelettel s szeretettel üdvözölöm az egyházmegyei közgyűlés megjelent tagjait, egyben hálás köszönetet mondunk mindazoknak, akik hívásunkra a reformáció 400 éves fordulójának ezen miniket oly mélyen érintő és örömmézzel eltöltő ünnepélyén becses megjelenésöikkel megtisztelni kegyesek vállának.

Mélyen tisztelt közönség! A vallásos eszmék története és a művelődés története egyaránt azt igazolják, miként a vallások a legsötétebb hajdankortól kezdve egészen a mai napig vezérlő, irányadó szerepet vittek a világtörténelemben, az emberiség életében. Így történt az a régi időkben Kinában, Indiában, a babiloniak, az egyiptomiaknál, legfőképpen az izraelitáknál. Mózes a Sinai hegyen kiadott tíz parancsolata s az azt támogató hagyományokkal olyan elhatározó befolyást gyakorolt Izrael népére, hogy népe — talán azt lehetne mondani, hogy csekély kivétellel — még ma is, a mózesi törvények hatása alatt áll inkább, mint az állami s társadalmi törvények s szabályok befolyása alatt.

Elkövetkezett aztán az időnek teljességében Jézus és az általa alapított keresztyén vallás, mely legkivált földrésznünkön Európában, igazán rányomta saját bélyegét az egész művelt világra, az emberiség nagy részére. Azonban sajnos, de úgy van, hogy ami emberi kézbe kerül, az elfajul és eltorzul. A keresztyén vallás is, mely az evangéliumok, az apostolok írásai szerint a szeretet, a testvériség, a szabadság s felvilágosodás vallása volt, hatalmas törekvések, elsőség feletti versengések, világuralmi célok és irányok, meggazdagodási célok eszköze és forrása lett . . . De ugyanekkor s az által meg is szűnt a szeretet boldogító és üdvezítő

vallása lenni; sőt teljesen megszűnt vallás lenni. Ezen elfajulás ellen szállottak már sikra a reformátorok s lépett fel épen 400 év előtt Luther s 95 tételét 1517 október 31-én kifüggesztette a vittembergi vártemplom ajtajára.

Miután az előttem tegnap és ma elhangzott ékes beszédek a reformációnak, ennek a nagy világtörténelmi eseménynek inkább vallási és egyháztörténelmi vonatkozásait méltányolták és emelték ki: kegyes engedelmökkel én a reformációnak a tudományok fejlődésére, a felvilágosodás előmozdítására vonatkozó hatására óhajtok csak néhány szóval rávilágítani.

Hogy a reformációnak az emberiségre nézve korszakalkotó jelentőségét méltányolni tudjuk, arra nézve szükséges, hogy legalább vázlatosan ismerjük az emberiség művelődési állapotát a reformáció előtt . . . Érdekes volna ugyan egy vázlatos visszapillantás a tudományok és ismeretek fejlődésére és terjedésére a reformáció előtt; de elegendő lesz talán most egy pár példa annak igazolására: mennyire üldözték a tudósokat, a szabadvizsgálókat a reformáció előtt, sőt még a reformáció megindulása után is az egyház akkori fejei, a vezetők, a vallás, az egyház, az Isten nevében . . . Elég rámutatni a Husz János és Prágai Jeromos történetére, akik mivel vallásos elvüket, meggyőződéseiket a biblia, az evangélium alapján hirdették s ez által az akkori hivatalos egyház tanaival ellentétbe jutottak, mind a ketten a máglyán égettettek meg s hamvaik szétszórattak, hogy valamiképpen fel ne támadjanak. Elég rámutatni arra, hogy tanaiért, 95 tételéért Luthert magát is átok alá vetették s csak hatalmas világi pártfogója böles Frigyes szász választó fejedelem mentette meg a vérpadtól vagy máglya haláltól az által, hogy titkon elfogatta s jóakarattal a wartburgi várba záratta. Elég rámutatni az eperjesi és pozsonyi vértörvényszékek áldozataira és a gályarabok szenvedéseire . . . Elég rámutatni Galileire, ki csak úgy menekült a vérpadtól, hogy világra szóló tanait visszavonta ugyan; de azért lábával a földre dobbantott, mondván: „ . . . és mégis mozog“.

Valóban mélyen tisztelt közönség! a reformációnak irányeszméje, gerince, értékjelzője a lelkiismereti szabadság, a gondolat- és szólásszabadság, a szabadvizsgálódás nagy elvének kivívása, a biblia ezen szavai alapján: „a lélek mindeneket vizsgál, még az Istenség mélységeit is”. (I. Kor. 2. 10.)

Ezeken a nyomokon indultak el a reformátorok: Luther, Zwingli, Kálvin s hazánkban a Kopácsyak, Dévai Bíró Mátyások, Kálmáncsei Sánta Mártonok, Szegedi Kiss Istvánok s Méliusz Péterek s a többi halhatatlanok. A reformáció által kivívott szabadvizsgálódás nyomán indult el Kopernikus (1543) a modern csillagászat megalapítója; továbbá Galilei a föld mozgásának felfedezője és Kepler; majd Newton a nehézség törvényének felismerője; Toricelli a barométer (1643) felfedezője; Franklin Bénéámin a villámhárító, Watt a gőzerő használatának felfedezője... A reformáció által kivívott szabadvizsgálódás folytán a természettudományok a reformáció óta és főleg az utolsó századokban bámulatos haladást tettek mélyen tisztelt hallgatóság! S ezért a vizsgálódási és szólásszabadságért a protestáns egyházak egészen a mai napig oly sokat szenvedtek!... és olyan sokat is áldoztak. Áldoztak, munkálkodtak templomaikban, iskoláikban akkor, mikor más és pedig keresztyén felekezetek irányadó, vezető emberei is a szabadgondolkodást, a vizsgálódási szabadságot mindig hajlandók voltak üldözni s hajlandók volnának talán?! De hát mellőzzük most a sötét képeket mélyen tisztelt hallgatóság!

Természetes, hogy ezek a példák csak vázlatos adatok azon állítás igazolására: milyen befolyással volt a reformáció, a protestantizmus a tudományok fejlődésére. Igen, mert e reformáció nyomán keletkezett szabadvizsgálódás által haladt a világ, az emberiség, az ipar, a közlekedés, a kereskedelem, a közigazdaság, a hadművelés, általában a kultúra terén arra a szédítő magaslatra, melynek mi ma élők szemlélői vagyunk; mikor amit eddig mesének tartottunk — a léghajózást, a tengeralattjárókat — a drótnélküli táviró működését megvalósítva láthatjuk. S mindezeket mélyen tisztelt hallgatóság a szabadvizsgálódás, a gondolkodási és szólásszabadság hozta létre és így mindezek a világot átalakító reformációnak szülöttei, édes gyermekei!...

(Vége következik.)

Egy kérvény a sok közül.

Nagyméltóságú m. kir. Kormány!

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úrnak 85.711/II—1917. sz. a. kelt rendelete értelmében a m. kir. miniszterium 1917. évi 1870. M. E. sz. rendeletének 42. és 43. pontja szerint, ruhabeszerzési segélyre és ezzel összefüggésben a családi pótlékra is, az 1913. évi XXXVIII. t.-c. alapján állami korpótlékra igénnyel bíró lelkészek, továbbá az 1909. évi XIII. t.-c. alapján állami jövedelmi kiegészítésben részesülő segédlelkészek tart-

hatnak igényt. Ez a rendelet, amint tapasztaltuk, a gyakorlatban azt jelentette, hogy ruhabeszerzési segélyben azok a lelkészek és segédlelkészek részesültek, akiknek a fizetése 3000 koronát meg nem halad. Hogy családi pótlékban kik részesülnek: az még titok előttünk.

Tisztelettel alantírott az idézett rendeletnek oly értelmű megváltoztatását, illetve pótlását kéri, hogy a ruhabeszerzési segély — és amennyiben a családi pótlék is csak a 3000 koronát meg nem haladó fizetésű lelkészek részére volna kigondolva, úgy ez is — kivétel nélkül minden református lelkésznek, ezek között alantírottnak is, megadassék.

Kérem megokolásául legyen szabad rámutatnom arra az igazságtalanságra, mellyel a rendelet mostani értelmezése a lelkészeknek egyik önkényesen és ötletszerűen mellőzött csoportját mind az állami tisztviselőktől, mind a lelkészek másik csoportjától elkülönítve kezeli.

Nevezetesen, mint köztudomású, az állami tisztviselők olyan magas fizetési fokozatban is megkapják a ruhabeszerzési segélyt és természetesen a családi pótlékot is, amilyen fizetési fokozatnak megfelelő nagy fizetéssel (ha ugyan lehet *ma* egyáltalában szó *nagy* fizetésről) egyetlenegy református lelkész sem bír, mint lelkész. Már pedig talán nem vitás, hogy egy magyar református lelkésznek a magyar állam szempontjából van legalább is annyi értéke, mint — mondjuk — egy miniszteri tanácsosnak.

Még szembeötlőbb a rendelet igazságtalansága, midőn kategorizálja a református lelkészeket és pedig a legnagyobbfokú rövidlátásra valló módon, fölébe emelve a 2999 korona fizetéssel bíró lelkészt (aki esetleg családtalan is lehet, gazdálkodással foglalkozó is lehet) a 3001 korona fizetéssel bíró lelkésznek (aki pedig nagy családú is, meg készpénzfizetésű is lehet).

Tisztelettel alantírottnak (egy cseléddel) 8 tagból álló családjával van ráutalva korpótlékkal együtt 4020 K készpénzfizetésre, város-helyen, ahol még zöldseges kert sincs a parókhia mellett; öt kiskorú gyermeke közül kettő itthon, egy idegenben tanul a középiskolában. Természetesen, ezt a családot ebből a fizetésből manapság táplálni, ruházni, fenntartani lehetetlen. Tehát a megélhetésre még föltétlenül szükséges többletet vagy meg kell a családjának keresnie mellékes munkával — ha ez lehetséges — vagy kölcsön kell kérnie. Minthogy az utóbbihoz nem ért: az előbbihez kell értenie; vagyis dolgoznia kell *mellékesen* annyit, mint amennyi — mondjuk — a váradi püspöknek, vagy az esztergomi primásnak az *egész* hivatalos munkája. Ám a magyar állam által osztogatott alamizsnaszerű ruhabeszerzési segélyre nem tarthat számot, mert 3000 koronán felül van a fizetése: annyi pedig a magyar kormány szerint elég — talán sok is — egy 8 tagból álló úri család eltartására és a gyermekek megfelelő taníttatására.

Nagyméltóságú Kormány! Alantírottnak van bátorsága megmondani, hogy a közelmúlt idők egyik legnagyobb méltánytalanságának tartja a magyar kormány részéről annak a megállapítását, hogy egy magyar református lelkész 1600 koronánál több fizetést nem érdemel. A református lelkész munkájának ehez a szegényletes — nem a lelkésznek kell miatta szegénykeznie — értékeléséhez újabb arculesapásként járul ugyancsak a magyar kormány részéről annak a megállapítása, hogy egy bármily nagy családdal bíró, készpénzfizetésre utalt magyar református lelkésznek a megélhetésére, a maga és övéi táplálására, ruházására, a mai

időkben is teljesen elég fizetés egy esztendőre 3000 korona.

Igazságtalanságról csak abban az esetben nem lehetne szó, ha az 1848. évi XX. t.-c. megvalósításánál más felekezetek papjaira és főpapjaira nézve is ugyanezt a lealázó cenzust alkalmazná a magyar kormány. De míg az idézett törvény minden irányban életbe léptetve nincs és míg a lelki szolgálat anyagi honorálása oly égrekiáltó részrehajlással történik, a különböző ker. felekezeteknél: addig csak pirulnunk lehet, ha arra gondolunk, hogy a magyar állam több mint negyedfélszáz év óta *ennyire* tanulta meg értékelni és méltányolni a magyar református papság államfönntartó és nemzetnevelő munkáját. És lehetetlen magunkba fojtanunk azt az elkeseredett gondolatot, hogyha istenfelelemre és hazaszeretetre buzdító beszédek helyett a magyar kálvinista templomokban is az „úri huncutság”-ról s hasonló témákról elmélkednének a magyar vallás papjai a magyarság leglelkének a lelkiekben épülésére: talán több figyelemre méltatná és jobban megbecsülné a magyar állam azokat a magyar lelkészeket, akikkel szemben ez idő szerint a legfukarabb mértékkel mért igazságosság alkalmazását sem tartja szükségesnek.

Nagyméltóságú Kormány! Érzem, hogy ég az arcom, míg ezt a kérvényt írom. Ég amiatt, hogy a magyar kormány igazságtalan rendelkezése adott alkalmat a megírására. De az a reménység, hogy talán ez is siettetni fogja az elkövetett igazságtalanság jóvátételét: erőt ad kérelmem benyújtására.

Mély tisztelettel stb.

Aláírás.

Egyház

A nagykarolyi református egyházmegye közgyűlése.

Nyomasztó idők, — komor hangulatával gyűltek össze a nagykarolyi református egyházmegye alkotó tagjai rendes őszi közgyűlésük megtartása végett Mátészalkára, a folyó évi szeptember hónap 19. napján.

Összejöttünk, hogy adminisztrációs ügyeinken kívül, illetve ezek lebonyolítása mellett, a különösen egyháztársadalmi életünkben mutatkozó tömérdek szükségseinknek, bajainknak s jogosult kívánságainknak, a mi egyházmegyénk részéről is hangot adhassunk, s ezeket kellő világításba helyezhessük.

Növelte gyűlésünk hangulatát s fényét, hogy az, egyszersmind jubiláris közgyűlés volt, amennyiben ezzel kapcsolatban ünnepelte egyházmegyénk a reformáció négyszázados évfordulóját, a hit és lelki élet újjászülésének eme dicsőség-teljes határpontját is.

Sajnos, — igen sokan maradtak távol összejövetelünkről, de ennek oka csakis és egyedül a hiányos vonatjárásban s bizonytalan csatlakozásokban keresendő, s felteszem, hogy elmaradt lelkészársaink lélekben ott ünnepeltek velünk.

Gyűlésünket megelőzőleg, reggel 8 órakor, istentisztelet tartatott a református templomban, hol a XLVI.

zsoltár első versének eléneklése után Berey Józse esperesünk emelte lelkünk gondolatait ég felé. Az ima mely szívből jött, s szíveket ragadt magával, — bizonyára méltó kifejezője volt az eme magasztos évfordulón támadt imádságos gondolatoknak.

Még teljes hatása alatt állottunk a bensőséggel előadott tartalmas imádságnak, midőn újból felhangzott az ének, a CXXV. zsoltár, „Akik bíznak az Úr Istenben”, s Kincses István, helybeli lelkész, egyházmegyei főjegyzőnk lépett a szószékre. Pál apostolnak az efézusbeliekhez írt levele 3. részének 20. és 21. versei alapján prédikált. — A mélyen szántó, szívet-lelket magával ragadó alkalmi beszéd felemelő érzéseket váltott ki minden hallgató szívéből. A XC. zsoltár első versének elhangzása után az istentisztelet véget ért.

Nyomban kezdetét vette aztán a közgyűlés. Megalakulás s a hitelesítők kijelölése után, az esperesi jelentésre került a sor.

A valláserkölesi állapotokról esperesünk megjegyzi, hogyha ezek nem éppen a legrózsásabbak is, de nagyobb hanyatlás jelzésére nincsen ok. A templomok látogatása megfelelő. A vallásos élet fokozására jótékonyan hatottak egyes helyeken a vallásos estélyek felolvasásai s a vallásos irányú lapok terjesztései. Azonban az egyházak túlnyomó részénél ezek tekintetében éppen semmit sem tettek. A gyermekek és ifjúság vallásos irányú nevelését és oktatását, sokkalta fokozottabb mérvben sürgeti esperesi jelentés s különösen hangsúlyozza, hogy ism. iskolás növendékeink, az iskola bevégezése után, de még iskolai évük folyamán is majdnem teljesen magukra vannak e téren hagyatva. Az oktatást itt a lelkészeknek, avagy a segéd lelkészeknek kellene kezükbe venniök s mindent elkövetni arra nézve, hogy kellő irányú vallásos vezetés mellett, úgy iskolás, mint nagyobb gyermekeink, s pláne ifjúságunk, társadalmi tekintetben is megjavulhassanak.

A nagy gonddal és körültekintéssel készült esperesi jelentés, a gyűlési tagok részéről kívánt pár hely kihasználásával, jegyzőkönyvbe foglaltatni határozatott.

Nagyobb vita indult meg a kerületi képviselők megválasztása körül. Voltak t. i., kik a régi állapotokat kívánták fenntartani, s viszont olyanok is, kik háromévenként új egyén kiküldését sürgették. Szavazás alá bocsátatván a kérdés, — a régi rend diadalmaskodott.

Baróthy József, világi aljegyző lemondásának tudomásul vétele után a számvevőszék terjesztette elő rövid jelentését, mely jelentés nagyjában megnyugtató képet tárt elénk. Vannak ugyan késedelmes egyházak; vannak, melyeknek terhére súlyosabb mulasztások irandók, de nagy általánosságban és a legtöbb helyen normálisan folynak az ügyek. A következetesen rendetlenkedő lelkészek és gondnokokkal szemben a szigorúbb fellépés elhatározatott.

M. Szabó Miklós, királydaróczi lelkész, három indítványt is terjesztett elő. Egyikben, a lelkészek

háborús segélye összegének, az állam általi felemeltetését kívánja, a másikban a díjlevelek korszerű rendezését, közelebbről a terményeknek évről-évre, folyó ár szerinti megváltását s ezzel kapcsolatban törvény paragrafus hozatalát sürgeti, már csak azért is, mert egyedül ez által lesz elkerülhető a gyülekezetek és behívatalnokok között a díjlevelek értékelése tárgyában kényszerű odíozus alkudozás, vagy ennek nem sikerülte esetén, az egyházi bírósági kellemetlen eljárás; míg végül a harmadikban, az özvegy lelkésznek súlyos helyzetét hozza szóba, illetve ezek járandóságainak tetemes fel-emelésére nézve teszen konkrét javaslatot. A két előbbi indítvány pártolólág terjesztetett fel az őszi egyházkerületi közgyűlésre, míg az utóbbi tekintetében közgyűlésünk halasztással él, be akarván előbb várni a konvent erre vonatkozó határozatának közzétételét.

A református segélyegylethez benyújtott kérvények pártolólág terjesztettek fel; — hasonlóan kedvező elintéztést nyertek Bere és Érkörtvélyes egyházközségek ingatlan eladási ügyeik is.

Nagyobb port vert fel a nagykárolyi református presbiterium határozata, a lajstromos szavazás életbe-léptetése miatt.

Jelentésében presbiterium meggyőzően igyekezett kimutatni, hogy a lajstromos szavazás folytán a szavazás joga ki van véve az egyes egyházak jogköréből, amennyiben, félreérthetetlenül szólva, emez eljárás által, a felsőbb hatóság szinte — mintegy ráoktroálja a maga akaratát és kiválasztott embereit az egyházközségekre, s így megtörténhetik, hogy akárhányszor oly érdemes egyéniségek maradnak ki az egyes bizottságok s testületek társaságából, akikre bizony egyik-másik presbiterium sokkalta szívesebben ruházná rá a maga bizalmát, sőt még vis major esete is foroghat fenn nem egyszer. Beható eszmecsere után közgyűlés e témát a napirendről levétetni határozta.

A további tárgyak, mint pl. hagyatéki, alapítványi, egyházfenntartási alap, díjlevelek s mások is, — minden nagyobb vita nélkül intéztettek el.

Elhatározottat végül, hogy a stóllák az egyházmegye területén belől az eddigieknek kétszeresére emeltesenek fel.

Már délutánra hajlott az idő, midőn a bíróság összeülhetett. Négy tárgy szerepelt előtte, úgymint: a nagydobozi, mérki, nagykárolyi és szamoszegi egyházakból betérjesztve.

A nagydobozi felek nem jelenvén meg, ügyök tárgyalható nem volt. A mérki, az egyik félre nézve rosszalással végződött, míg a másikra nézve: — feddással és ezeken kívül a felmerült költségek egyenlő arányú megtérítésével.

A nagykárolyi egyház elköteleztetett újonnan megválasztott s pár nap múltán hadbavonult tanítója illetményeinek megtérítésére, s viszont a szamoszegi egy-

ház új tanítója 222 kor.-nyi évi fizetéscsökkenésének 1915 október 1-től számított kiszolgáltatására. Az ítéletben érdekeltek megnyugodtak, mindössze a nagykárolyi egyház élt felebbezéssel.

Délután 2 órakor közebéd volt a központi vendéglőben, hol lelkes hangulatban sokáig maradt együtt a tagok nagy része. Felköszöntőkben persze nem volt hiány. Lelkes tósztokat mondottak: esperesünk Domahidy Elemér, egyházmegyei gondnokra; viszont gondnokunk az esperesre és az egész egyházmegyebeli papságra; — Juhász Elek fábánháza tanító, gróf Tisza Lajos, egyházmegyei tanácsbíróra; M. Szabó Miklós, világi nagyjainkra; Szigethy Gyula szintén gróf Tisza Lajos tanácsbíróra; — míg dr. Nagy Sándor ügyészünk a vallásosság szükségességét hangoztatta, oly gyönyörűséges szavakban, hogy bizony sokáig hatásuk alatt állottunk azoknak.

Majd ismételten szeretett esperesünk emelkedett szólásra, értésünkre hozván, hogy Kincses István egyházmegyéink főjegyzője, ez évben töltötte be főjegyzőségének tizedik évét és egyúttal mátiszkalkai papságának 25. évfordulóját.

Az együttlevők örömmel hallgatták esperesünk eme szavait s Isten áldását és az ő megsegítő kegyelmét kívánták továbbra is sok érdemű főjegyzőnk tevékenységéhez.

Azon hő óhajításunk kifejezésével oszlottunk szét, vajha következő gyűlésünket már az áldott békesség érája alatt tarthatnók meg?!

Bere.

Tukacs László,
református lelkész.

A nagybányai református egyházmegye közgyűlése.

A nagybányai református egyházmegye szeptember 25-én tartotta meg Nagybanján rendes őszi közgyűlését. Megelőzőleg, ünnepi istentisztelet után, melynek szónoka Oláh Sándor szamoskrassói lelkész volt, a templomban Széll György esperes és Csaba Adorján egyházmegyei gondnok, nyug. főispán elnöklete alatt a reformáció 400-adik évfordulójának megünneplése díszközgyűlés keretében folyt le. E díszgyűlés kiemelkedő mozzanatai, a világi elnök megnyitója, Soltész Elemér főjegyző hasonlíthatatlanul szép és igaz emlékbeszéde, melyet remélhetőleg egyházi lapjainkban majd gyönyörűséggel olvashatunk, a nap emlékére az egyházmegye által tett 5000 K-ás alapítvány — ehez Csaba nyug. főispán 1500 K-val járult —, az esperes magasztosan szárnyaló imája, méltó keretet adtak annak a hódolatnak, amellyel e jubiléris napon alázattal borultunk le a gondviselő Isten igazságból épített trónusa elé.

A rendes közgyűlés tárgyai közül az esperes jelentései, az egyházmegyei lelkészegyesületnek a kongrua,

korpótlék- és adósegélynyugták miként való kezelése, a nyugdíjintézeti évi tagsági díjnak egy fél %-kal való fölemelése — amivel ugyan nem sokat lendítünk a lelkész-özvegyek szomorú helyzetén — tárgyában tett s elfogadott előterjesztés, amely a temetési stólát egyöntetűleg akarná rendezni, olyanformán, hogy minden temetés a háznál egy rövid imából álló lelkészi szolgálattal menjen végbe, amennyiben megváltatik, díjtalanul — tehát a temetési szolgálat tömérdek válfaja: prédikációs, orációs, búcsúztatós, templomban, háznál, sírnál stb. stb. eltör- lendők. — És ami jubileumi fényt vetett újólág az adás-vételi szerződések tárgyalásának szürke hangulatára, a mi szeretve tisztelt volt egyházmegyei gondnokunk, gróf Dégenfeld Sándor ő méltóságának a haretéren el- esett fia emlékére egyházmegyénk részére tett újabb 10,000 K-ás alapítványa, melynek kamata $\frac{1}{3}$ -ad részé- ben kálvineumi célt szolgál, t. i. egyházmegyei lelkészek és tanítók hittanhallgató fiait lesz hivatva támog- gatni. Áldassék érte a haza védelmében elhalt ifjú hős emléke s a fennkölt lelkű apának meggyötört, bánatos szíve! Örökítésre méltó végül Nagy Lajos lelkészársunk és nejeének a felsőbányai egyház részére tett 2000 K-ás alapítványa, mely mutatja, hogy a kálvinista lelkész, ha Isten erre módot ad neki, nemcsak szellemiekkel, lelki- ekkkel, hanem mindenével szolgálja egyházunk fölvirágo- zását.

Bár az istentisztelet és díszgyűlés az idő nagyobb részét lefoglalta a gyűlés tárgyaival, sőt egy bírósági ügygel is végeztünk d. u. 1 órára. Akik — kevesen — ott voltunk, amiben része lehetett annak is, hogy két éjjeli utazás minden kellemetlenségét el kellett szenved- nünk, fölemelő érzésekkel gondolhatunk vissza a Nagy- bányán töltött szép, napsugaras jubileumi napra-

Különfélék

Mit tesz a protestantizmus a békéért?

Ez a kérdés önként merül fel minden protestáns ember lelkében, amikor a pápa békeakciójáról olvas. A protestantizmus, mint organizáció, nem léphet fel oly egységesen, mint a katolicizmus, és szellemének meg- felelőleg a béke ügyét csakis úgy szolgálhatja, ha tag- jait az igazi békességre serkenti és ebben erősíti. Ha van bűnük a háború létrejövetelében az egyházaknak, akkor csakis az lehet, hogy sem a katolicizmus a maga szervezetével, sem a protestantizmus az egyénekre ha- tásával annak idején nem lépett közbe határozottan. Amit akkor elmulasztottunk, azt most megtenni, ember- baráti kötelességünk. □

Országos zsinatunkra a meghívót a napokban küldte szét az egyetemes konvent elnöksége. Eszerint

az első ünnepélyes ülés, melyen a lelkészek papi dísz- ben, a világiak pedig lehetőleg nemzeti díszruhában jelennek meg, október 22-én d. e. 10 órakor lesz a Kálvin-téri templomban. A következő ülések az egyete- mes egyház székházában lesznek. — Mint értesülünk, október 31-én tartja a zsinat ezen ülészakban utolsó ülését, mely az új városház dísztermében lesz, amikor is az ág. hitv. evang. testvérekkel együtt ünnepeljük a reformáció emlékét. A reformáció emlékűnepe alkal- mából más nevezetes gyűléseink is lesznek, — így az Orsz. reform. tanáregyesület október 30-án, a Protestáns irod. társaság október 31-én, az Orsz. reform. lelkész- egyesület november 2-án tart közgyűlést s október 30-án alakul meg a Protestáns Szövetség is.

Az országos református tanáregyesület XIV. ren- des közgyűlését folyó hó 30-án délután 4 órakor tartja Budapesten. A közgyűlésen megnyitó beszédet mond Dóczy Imre elnök a reformáció neveléstörténeti jelen- tőségéről; dr. Mitrovics Gyula a magyar református iskola négyszázados kulturális szolgálatáról; dr. Zsigmond Ferenc Arany Jánosról; dr. Gulyás József pedig Tompa Mihályról értekeznek.

Az Ottó-hadiárva javára — hirlapból vett ér- tesítés szerint — a nagybányai egyház 1400 K-t kül- dött a püspöki hivatalba. Dicséretreméltó buzgóság.

Gyászhir. Csizmadia Aladár 3. th. Csizmadia Lajos pápai theol. tanártársunk nagytehetségű és kiváló szor- galmú fia folyó hó 1-én elhunyt. A pótolhatatlan vesz- teség miatt mélyen bánkódó család gyászában őszinte szívvel és igaz részvétellel osztozunk.

Lelkészcseréltetés más egyházkerületben. A borsodgözei egyház Várady Pál kistokaji s.-lelkészt választotta meg lelképásztorául.

Lelkészcseréltetés. A tiszacsegei gyülekezet Juhász Elek csengerbagosi buzgó és hivatásos lelkészt hívta meg egyhangúlag a megüresedett lelképásztori állásra. Szívvel üdvözöljük.

A sárospataki főiskola igazgatótanácsa — amint értesülünk — Harsányi István főgimnáziumi vallás- tanárt ajánlotta a Radácsi György nyugalmabonult theológiai tanár helyére utódul.

Ha lapunk terjedelme engedni fogja, akkor az itt említett értékes könyvek közül egyikről-másikról hosszabb ismertetést is közlünk: — *Férfiak és hősök.* Irta D. Hadorn Vilmos, fordította és megjegyzésekkel ellátta Jánosi Zoltán. Debreczen, 1917. 133 l. A svájci refor- mációról és annak áldásairól szóló, képekkel díszített munka, melyet mindenkinek ajánlani tudunk. — *Akarat.* A Keresztyén Diákszövetség folyóiratának első száma Muraközy Gyulától, Victor Jánostól, Flournoy könyvéből hoz értékes közleményeket, azonkívül aktuális apró- ságokat. Kiadóhivatal Budapest, Úllői-út 16/B. — *Az Erő.* Középkolai ifjúsági lap. Oly szükségünk van rá,

mint létfenntartásunk eszközeire s megjelent első száma oly tartalmas, hogy felesleges hosszan ajánlanunk. Kiadóhivatal: Budapest, Üllői-út 16/B. Előfizetési ára egész évre 4 K. — *A mi hitünk.* Elmélkedések és beszédek a reformáció 400 éves jubileumára. Írta Simonidesz Lajos. Budapest 1917. Ára 1-20 K. 64 lap. Sok aktuális gondolatot vet fel, amiken érdemes gondolkozni s azután cselekedni, míg nem késő. — *Szocializmus és reformáció.* Írta Zathureczky László evangélikus lelkész Assakürt (Nyitra m.). 61 lap. Az idevágó irodalom számos művének felhasználásával készült munka, amely a szocializmus és reformáció egymáshoz való viszonyát világítja meg. — *William James filozófiája.* Írta Flournoy Th., fordították dr. Molnár J. és Muraközy Gy. Budapest, 1917. 195 lap. Ára 4-50 K. A nagy amerikai pszichologusnak és filozofusnak rendszerébe világít bele ez az alapos könyv. Kiadja a M. E. K. Dez. kiadóvállalata. Budapest. Üllői-út 16/B. — *Lelkész a világháborúban.* Haretéri és gyülekezeti beszédek. Írta Szarka Gyula diósgyőrvasgyári református lelkész. Miskolc, 1917. 160 lap. Ára 4-50 K. A könyv 25 beszédet tartalmaz.

A Debreczeni Közlöny közigazgatási és közművelődési hetilap folyó évi szeptemberi 33—35. füzeté egészben véve az 1916. évi polgármesteri jelentést tartalmazza. Huszonegy pontozatban számol be a közigazgatás minden ágazatára kiterjedő jelentésében Márk Endre udv. tanácsos, polgármester nagy Debreczen városának 1916. esztendei állapotáról, amelyen szintén nagymértékben megérzett a háború hatása. Hogyha nem volna olyannyira reális: szinte szeretnénk leköszölni egy pár részletet, példának okáért az V. és a XI. szakaszból. A háborúra való tekintetből azonban hallgatni, annyit mint arany. „Reméljük, dr. Csűrös Ferenc közművelődési ügyosztályvezető tanácsnok szavaival élve, a jobb jövőt, az áldott békét, mely a mindennapi kerékvágásba vezet vissza nemzeti életünk most nehéz viszonyok között vergődő szekerét.“ Addig pedig türelem és kitartás.

Az alsózempléni egyházmegye augusztus 23-án tartott jubiláris közgyűlésében kimondotta, hogy a sárospataki leányinternátusra alapot gyűjt, amelyre tíz éven át minden kebelbeli lelkész évenként tíz s minden tanító évi 5 koronát fizet. Ezenkívül erre a célra társadalmi akciót is indítanak.

Az orosz kormány — hír szerint — foglalkozik a szent szinódus megszüntetésével és helyébe kultuszminiszterium szervezésével.

Tartalom: Görömbei P.: A reformáció hatása a tudományok fejlődésére. — Alírás. Egy kérvény a sok közül. — Tukacs L.: A nagykovácsi református egyházmegye közgyűlése. — A nagybányai református egyházmegye közgyűlése. — Külö. felék.

Pályázati hirdetés.

Az avasújtvárosi református egyház iskolájában a második vegyes osztály vezetésére ez iskolai évre helyettes nőtanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetés: lakáson kívül havi 80 korona és esetleg az államtól megnyerendő háborús pótlék. Pályázhatnak harmad- és negyedéves képzőintézeti növendékek is. Az állás azonnal elfoglalandó.

Avasújtváros, 1917 október hó 9.

Az iskolaszék.

Káplánt keresek. Évi fizetése 600, azaz hatszáz korona, a stólának fele és teljes ellátás mosáson kívül. Kötelesség: lelkészi szolgálat. A hivatal azonnal elfoglalható.

Penyige, 1917 október 6.

Jakab Antal,
penyigei református lelkész.

Pályázat.

A makói református egyház pályázatot hirdet egyik tanítói állására, melyre férfiak és nők egyaránt pályázhatnak.

Fizetés: 1. Nőtanító részére az 1913. év XVI. t.-c.-ben megállapított fizetés; férfi-tanító részére 1235—, azaz Egezerkettőszázharmincöt korona, az egyház pénztárából havi előleges részletekben.

2. Szabadlakás (2 szoba, konyha, kamara) évenként kétszeri tisztogatással és kerttel, vagy kertváltással, mely lakásban a megválasztott köteles ott lakni.

Kötelesség: Az iskolaszék által évenként meghatározott osztályok tanítása a tiszántúli református egyházkerület által megállapított tanterv szerint. Nőknél a kézimunka tanítása is kötelező a saját osztályukban.

A kérvényekhez a szükséges okmányokon kívül a folyamodó jelenlegi egészségi állapotát igazoló legújabb keletű orvosi bizonyítvány is csatolandó. Férfi tanítók katonai kötelezettségüket igazoló okmányaikat is kötelesek betérjeszteni. Az így felszerelt kérvények 1917. évi október hó 25-ig alulírotthoz küldendők. A megválasztottnak igazolt utazási költségét legfeljebb 50 koronáig az egyház megtéríti. Az állás a választás megtörténte után azonnal elfoglalandó.

Makó, 1917. év október hó 8-án.

Bereczky László,
református lelkész, iskolaszéki elnök.

Pályázat

A kisújszállási református főgimnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy, halálozás folytán megüresedett magyar-latin szakos rendes tanári állásra. Okleveles pályázók hiányában a tanszék helyettesül is betölthető és ez esetben magyar-német szakos pályázók kérvényei is figyelembe vétetnek.

Pályázhatnak protestáns vallású okleveles tanárok vagy szak- és alapvizsgás tanárjelöltek is, akik az alantírt igazgatótanács elnökségéhez címzett és kellően felszerelt kérvényeiket 1917 október 30-ig küldjék be. Az állás azonnal elfoglalandó.

Javadalmazás: rendes tanár részére 2400 korona évi törzsfizetés, mely a fenntartó testület részéről 3200 koronáig emelkedhetik, ezenkívül 650 korona lakáspénz, öt ízben 200—200 kor. korpótlék, továbbá mindenkor a megfelelő állami fizetésekiegészítés. Helyettes tanár fizetése a tanév hátralevő részére 2000 korona. Más tanintézetnél töltött tanári évek a korpótlék megállapításánál figyelembe vétetnek.

Kisújszállás, 1917 október.

Török Imre,
református lelkész,
az igazgató tanács elnöke.

Pályázati hirdetés.

A szatmár-németi református tanítónőképző intézet fenntartó testülete pályázatot hirdet távozás folytán megüresedett pedagógiai tanszékre.

Pályázhatnak református vallású első sorban tanítónőképző intézeti-, második sorban közpiskolai tanárok, kik a pedagógiai tárgyak tanítására jogosítottak.

Javadalmazás a fenntartótól 1400 korona törzsfizetés, valamint törvényes lakáspénz, öt évenként 200 korona korpótlék s az államtól a szokásos fizetésekiegészítés.

Amennyiben okleveles egyének nem pályáznak, a mennyiségtani tárgyak tanítására polgári iskolai tanítónői oklevéllel bíró egyént is alkalmazunk helyettesül. Pályázati kérvény mellé csatolandók: a) születési bizonyítvány, b) oklevél, c) működési bizonyítvány, d) férfi tanároknál hadmentességet biztosító igazolvány. Kellően felszerelt pályázati kérvények a fenntartó testülethez címezve az intézet igazgatóságához 1917 november 1-ig küldendők be. Az állás azonnal elfoglalandó.

Szatmár-Németi, 1917 október 6.

Poszvék Irén,
igazgató.

Kovács Lajos,
igazgató tanácsi elnök.

Pályázat

A tiszaszentmártoni református egyház pályázatot hirdet egy helyettes tanítói állásra.

Fizetése: havonta 100 korona és egy szobás lakás.

Kötelessége az I—VI. osztály tanítása.

Pályázhatnak okleveles tanítók és tanítónők.

Pályázati kérvények október hó 28-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők. Állás azonnal elfoglalandó. Posta: Mándok.

Iskolaszék.

Jubileumi könyvujdonságok.

Határmezgyén. Egyházi beszédek és imák a reformáció négyszázados évfordulójára. Irta: *Paulik János* nyíregyházi ev. lelkész. Ára 60 fillér. Portóra 6 fillér küldendő.

Öt prédikáció a reformáció négyszázadik emlékére. Elmondott *Keckeméthy István, dr. Kenessey Béla, dr. Ravasz László, dr. Révész Imre és Nagy Károly* által. Ára bérmentve 2 korona 20 fillér.

Erős várunk nekünk az Isten. Emlékfüzet a reformáció 400 éves évfordulójára. Az iskolákban tartandó emlékünnepek teljes programjával. Irták: *Szeghalmi Gyula és Tóth József.* Ára 64 fillér. Portóra 6 fillér küldendő.

Das Buch der Reformation. Herausgegeben von Karl Kaulfuss-Diesch. 139 képpel. Ára kötve 10 korona 40 fillér.

Der deutsche Luther von D. Hermann Petrich. Ára 2 K 90 fill. Portóra 15 fillér küldendő.

Die deutsche Reformation von D. Hermann Petrich. Ára 2 K 90 fill. Portóra 15 fillér küldendő.

Unser Luther von Hans Preuss. Eine Jubiläumsgabe der Allgemeinen Evangelisch Lutherischen Konferenz. Ára 1 K 30 fill. Portóra 12 fillér küldendő.

Der Deutsche Reformator D. Martin Luther von Prof. Dr. J. Schmieder. Ára füzve 3 K 64 fill., kötve 4 K 80 fill. Portóra 18 fillér küldendő.

Luther in Worten aus seinen Werken von Martin Rade. Füzve 6 K 40 fill., kötve 8 kor.

Reformations—Jubelbüchlein für's deutsche evangelische Haus von Dr. Hermann Mosapp. Ára 40 fill. Portóra 6 fillér küldendő.

Drei Reformationsfeiern für Kirche, Schule und Familienabende von R. Eltze. Ára 80 fill. Portóra 6 fillér küldendő. Azonkívül ajánljuk a következő ujdonságokat:

Mach End o Herr, mach Ende! 24 Kriegsbetstunden. Herausgegeben von Lic. th. Dr. phil. *Julius Boehmer.* Ára 2 K 40 fill. Portóra 12 fill. küldendő.

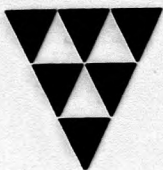
Die Schritten des Neuen Testaments neu übersetzt und für die Gegenwart erklärt. Herausgegeben von Proff. D. D. W. Bousset und W. Heitmüller. 3-ik javított, és bővített kiadás. Míg a készlet tart, 8 félkötetben füzve 28 K 80 fill., 4 vászonkötésű kötetben 38 K 40 fill. kedvezményes áron szállítja:

SCHOLTZ TESTVÉREK könyvkereskedése Budapest, IX., Ferenc-körút 19/21.

Bibliotheca Jubilaris

A „HANGYA“

irodalmi ujdonságok, népszerű és tudományos művek jegyzéke a reformáció 400 éves jubileumára, magyar és német nyelven.

Kivánatra ingyen és bérmentve küldi meg

Hegedüs és Sándor

prot. irod. könyvkiadóhivatala
Debreczen.

Már megjelent!

Férfiak és hősök.

A schweizi reformáció és annak áldásai.

Levéltári adatok alapján igen érdekesen megírott története a schweizi reformációnak és a reformáció jelentőségének mélyreható méltatása. — Két utolsó, összefoglaló fejezetét **emlékbeszéd**ek és **ünnepi egyházi beszéd**ek készítésénél pompásan fel lehet használni.

Csak egyedül ezen ünnepi kiadás jelent meg Schweizban. A schweizi református egyház megbízásából szerkesztette: **Dr. Hadorn Vilmos** tanár.

Egyedül engedélyezett hiteles fordítás. 24 képpel.

Fordította és jegyzetekkel ellátta:

Jánosi Zoltán,

debreczeni református lelkész.

ÁRA: Füzve K 3.— (bolti ár K 3.50), kötve K 4.50 (bolti ár K 5.—)

Minden 10 példányra 1 tiszteletpéldány. — A pénz előleges beküldése esetén bérmentve küldjük.

Hoffmann és Kronovitz

könyvnyomdája és könyvkiadóhivatala

Debreczen, Piac-utca 49. szám.

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelékébe jelenleg 1550 szövetkezet tartozik, 78 millió korona évi forgalommal.

Földmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

JUBILEUMRA!!

Három jubilaris beszéd. Irta: Révész

János K 1.20

Jubilaris beszédek és imák. Irta: Paulik

János K —.60

Emlékalbum képekkel K 6.—

Magyar reformáció könyve. Szerkesztette: S. Szabó József. K 2.40

Emlékkönyv a reformáció 400 éves

jubileumára. Szerkesztette: Uray

Sándor K 3.60

Emlékfüzet. Erős várunk K —.64

Férfias hit. Beszédvázlatok, elmélkedések. Irta Szimonidesz Lajos K 2.50

Arany és Tompa emlékezete az iskolákban. Irta Fülöp József K —.80

Luther. Ünnepi játék. (Szindarab.) Irta:

Wolf József K 4.50

KÓKAI LAJOS

Budapest, IV., Kamermayer Károly-utca 3.

Portóra 10% felárt kérek.